

Hartolan kunta ja Heinolan kaupunki

Viite: Lausuntopyyntö 3.6.2025

Asia: Hartolan kunnan ja Heinolan kaupungin alueellinen rakennusjärjestysluonnos 2025

Hartolan kunta ja Heinolan kaupunki ovat käynnistäneet rakennusjärjestyksen uudistamisen. Tavoitteena on yhdistää Heinolan ja Hartolan rakennusjärjestykset sekä päivittää rakennusjärjestys vastaamaan 1.1.2025 voimaan tullutta uutta rakentamislakia (751/2023).

Lahten museot / Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo lausuu 3.6.2025 museolle toimitetusta päiväämättömästä Hartolan kunnan ja Heinolan kaupungin rakennusjärjestysluonnoksesta seuraavaa.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Rakennusjärjestyksen luvun 11 *Rakentaminen erityisalueilla* kohdassa 38 § *Muinaisjäännökset* on tuotu esille tarkasti ja ajantasaisesti muinaismuistolain vaikutukset rakentamiseen. Museoella ei ole huomautettavaa rakennusjärjestysluonnoksesta arkeologisen kulttuuriperinnön kannalta.

Rakennettu kulttuuriperintö ja maisema

Rakennusjärjestyksen luonnoksessa käytetään luvussa 1 § 1 termiä kulttuuriarvo. Museo kehottaa muuttamaan ilmaisun muotoon *kulttuuriympäristöarvo*.

Luonnoksessa on kulttuuriympäristöön, kulttuuriperintöön, maisemaan sekä rakennussuojeluun liittyviä ohjeita ja käsitteitä esitetty melko hajanaisesti. Museo ehdottaa, että rakennetun kulttuuriympäristön ja maiseman osalta yleisohjeistus esitetään luvussa XI Rakentaminen erityisalueille tai luvussa II Rakentaminen yleensä, erillisessä pykälässä, esimerkiksi otsikolla: *Arvokkaat ja suojellut kulttuuriympäristöt ja kohteet*, tai muuten kootusti. Arvokkailla kulttuuriympäristöalueilla ja -kohteilla tarkoitetaan seuraavia alueita ja kohteita, ja nämä tulee luvussa mainita lyhenteineen ja vuosilukuineen:

- museoviraston tekemään inventointiin perustuvat valtakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY 2009),
- valtakunnallisesti merkittävät maisema-alueet (VAMA 2021),
- maakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö (MARY 2024),
- maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden inventointi (MaMa 2024),
- lailla rakennusperinnön suojelusta suojellut rakennukset (Lars),

- asetus valtion omistamien rakennusten suojelusta,
- kirkkolailla tai lailla ortodoksisesta kirkosta suojellut rakennukset,
- maakuntakaavassa osoitetut maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt, jotka käsittävät sekä maisemallisia, että rakennetun kulttuuriympäristön alueita,
- kulttuuriympäristön hoitosuunnitelmassa osoitetut paikallisesti arvokkaat rakennuskohteet ja alueet,
- asema-, yleis-, tai osayleiskaavassa osoitetut kaupunki- tai kyläkuvallisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet ja alueet,
- Heinolan kansalliseen kaupunkipuistoon (KKP) liittyvät alueet ja kohteet,
- muut erikseen määritetyt arvokkaat alueet ja kohteet.

Kulttuuriympäristöjä ja maisemaa käsittelevän pykälän tulee pitää sisällään erityisalueen yleiset määräykset, eli mitä on huomioitava erityisalueelle rakennettaessa, suojellun rakennuksen määritelmät sekä selvitysvaatimukset, joita erityisalueelle rakentamiselle esitetään.

Luku II, §:ssä 5, Rakentamiseen liittyvät luvat, voi näin ollen viitata lukuun XI, tai muuhun lukuun, jossa arvokohteet on määritelty. Luvasta vapautettuja toimenpiteitä tulee täydentää suojeltujen kohteiden ja arvokkaiden kulttuuriympäristöjen osalta seuraavasti:

- Uudisrakennus: alle 30 m² (muut kuin asuinrakennukset), *ei suojellut tai kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet ja arvokkaat kulttuuriympäristöt.*
- Katos alle 50 m², *ei suojellut tai kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet ja arvokkaat kulttuuriympäristöt.*
- Ilmalämpöpumpun sijoittaminen rakennuksen pihanpuoleiselle sivulle, rakennelmaan tai pihamaalle, *jos rakennus ei suojeltu.*
- Lautasantennin, enintään 1,2 m halkaisijaltaan, sijoittaminen rakennukseen, rakennelmaan tai pihamaalle *jos rakennus ei suojeltu.*
- Rakennelman, tekstin tai kuvan asettaminen ulkosalle mainos- tai muussa kaupallisessa tarkoituksessa, pysyvä tai pitkäaikainen asettaminen (mainostoimenpide), *jos rakennus ei suojeltu.*
- Markiisin asentaminen, *jos rakennus ei suojeltu.*
- Pientalojen ja paritalojen sekä niiden talousrakennusten julkisivujen vähäinen värimuutos, materiaalin sekä ikkunoiden ja ovien vaihtaminen vähäisine kokomuutoksineen, *ei suojellut tai kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet ja arvokkaat kulttuuriympäristöt.*

Luvanvaraisuutta käsittelevän taulukon alakohtien teksti: *jos kulttuurihistoriallinen rakennus tai maisemallisesti arvokas alue* tulee muuttaa muotoon: *jos kulttuurihistoriallisesti merkittävä kohde tai arvokas kulttuuriympäristö*.

Luvussa VIII puistomuuntamoita ja sähköverkkoon liittyviä rakennelmia käsittelevässä pykälässä luvanvaraisten toimenpiteiden ehdot tulee muuttaa muotoon: *lupa tarvitaan, kun muuntamo sijoittuu arvokkaalle kulttuuriympäristöalueelle tai arvokkaan kulttuuriympäristökohteen välittömään läheisyyteen*. Kohdassa voidaan viitata edellä mainittuun listaukseen arvokkaista kulttuuriympäristöalueista ja -kohteista.

Kohdissa, jossa viitataan museoviranomaisen lausuntoon, on hyvä määritellä museoviranomainen. Kun kyseessä on Lars-kohde tai kirkkolailla suojeltu kohde, on lausunto pyydettävä museovirastolta. Muussa tapauksessa on lausunnon antaja alueellinen vastuumuseo.

Museolla ei ole muita huomioita rakennusjärjestysluonnoksesta.

Lahden museot / Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo

kokoelmapäällikkö Sari Kainulainen

arkeologi Siiri Tuomenoja

rakennustutkija Sanni Hujanen

Tiedoksi: Museovirasto, Hämeen ELY-keskus